

DAGSINS MEINING

Stýring

Stýring ella manglandi politisk stýring av vinnu-livinum er eitt støðugt afturvendandi evni í al-menna orðaskiftinum. Hetta orðaskiftið snýr seg fyri tíðina sum heild um trý evni: royndirnar hjá landsstýrinum at fáa Fiskavirkjing at lata virkið upp í Vági, fiskin, sum fer ótilvirkaður av landin-um og so stuðul ella ikki stuðul til rækjuvinnuna. Atfinningarnar móti landsstýrinum tróta ikki og koma hesar serstakliga frá búskaparfrøðingum og frá arbeiðsgevarasiðu.

Atfinningin móti upplegggingini í Suðuroy gongur mest uppá hetta, at nú er politiska stýr-ingin á veg innaftur í flakavinnuna. Tað er torført hjá landsstýrissamgonguni at verja seg móti hes-ari atfinning. Her standa reint búskaparlig liberal sjónarmið móti reint politiskum sjónarmiðum. Tað má vera legalt, at landsins stýri roynir at minka um hóparbeiðsloysið í einum øki í landin-um. Hetta hevur einki við politiska stýring av vinnuni at gera. Hetta er, so segði maðurin vanlig "common sense". Alt annað vildi verið ábyrgdar-leyst. Landsstýrið eigur tí ikki at bakka fyri trýstinum. Verður bakkað, svíkur landsstýrið sunnaru helvt av Suðuroy, og tað kann samgongan ikki liva við. Ein annar spurningur er so, hvussu hetta skal verða gjørt.

Løgmaður hevur eisini verið úti við teimum polit-isku signalfloggunum við atlitu at fiskafram-leiðsluni á landi og øllum problematikkinum kring feskfiskavinnuna. Hetta fall ikki í góða jørð hjá arbeiðsgevarunum. Tað má tó vera loyvt landsins lögmanni at siga sína meining. Her er talan um eitt tilfeingi, sum vit øll eiga. Tað má vera bæði rætt og rimiligt, at politiska leiðsla landsins meldar út við einum politiskum ynski um, at felags tilfeingið verður gagnnýtt á ein hátt, sum gagnar flest fólkun sum mest. Vinnan noyðist at endurskoða sínar strategiir við atlitu at teimum stóru broytingum, sum henda innan alt, sum eitur feskfiskaframleiðsla. Tað skal meira til enn at fokusera uppá lønarlagið. Her er tørvur á nýhugsan og áráði at ganga nýggjar leiðir. Skála-berg verkætlanin er eitt sera gott og eggjandi dømi um hetta.

So er tað rækjuvinnan. Javnaðarflokkurin hevur tikið støðu og avgerð kann tí verða tikin í málin-um. Heimurin fer ikki av lagi, um tað almenna fer inn og hjálpir rækjuvinnuni í eitt avmarkað tíðarskeið. Tað almenna kann ikki stíva hendur í favn, meðan ein heil vinna fer fyri bakka. So einfalt er tað. Men hetta má gerast á ein hátt, so vit ikki enda aftur í studningsbúskapinum.

Sosialurin

Sosialurin

Sosialurin
Stovnaður: 1927
Ábyrgdarblaðstjóri: Jan Müller
jan@socialurin.fo
Blaðstjóri: Eiríkur Lindenskov
eirikur@socialurin.fo
Figgjarleiðari: Tóki Højgaard
toki@socialurin.fo

Marknaðardeild: lysing@socialurin.fo
Jonhard Hammer jonhard@socialurin.fo
Teresa Jensen teresa@socialurin.fo
Hjördis Gregersen hjordis@socialurin.fo

Blaðfólk:
Áki Bertholdsen aki@socialurin.fo
Eyðun Klakstein eydun@socialurin.fo
Edvard Joensen edvard@socialurin.fo
Vilmund Jacobsen vilmund@socialurin.fo
Solby Eliassen solby@socialurin.fo
Magnus Gunnarsson maggi@socialurin.fo
Páll Holm Johannesen pall@socialurin.fo
Terji Nielsen terji@socialurin.fo
Anna V. Ellingsgaard anna@socialurin.fo
Eydna Skaale eydna@socialurin.fo
Ítróttur:
Jákup Mørk jakup@socialurin.fo
Terji Nielsen terji@socialurin.fo
Myndamenn:
Álvur Haraldsen alvur@socialurin.fo
Jens Kristian Vang jensk@socialurin.fo

Sosialurin í Vágum:
360 Sandavágur
tel. 333820, 220507 fax 333720
e-post: edvard@socialurin.fo
e-post: vagar@socialurin.fo

VIÐMERKINGAR

Einskiling av tí almennu jørðini

Zakarias Wang

Eitt mál, ið alt ov leingi hevur ligið á láni í Føroy-um, er at fáa einskilt ta jørð, sum tað almenna eig-ur, men onnur arbeiða.

Tað almenna er fyrst og fremst landsstýrið, sum stendur sum eigari av helvt-ini av øllum markatalinum í Føroyum. Men nakrar kommunur eiga eisini jørð, og fremst teirra millum er Tórshavnar kommuna, sum í sinari tíð fékk Álaker.

Tíbetur er ein partur av tí almennu jørðini einskildur.

Hetta er hent við tað at fólk hava fingið loyvi til at lagt inn traðir, ein og grund-stykki eru seld.

Taðrinar eru lagdar inn sum leigutraðir, og ta leig-arin hevur valt tær undan, hevur hann, visandi til tað arbeiði, hann hevur lagt í jørðina, fingið trøðna til keyps.

Men ein annar bólkur er av leigulendingum, sum ikki hevur nakran mögu-leika fyri at fáa jørðina til keyps uttan mun til hvussu nógv arbeiði hann hevur lagt í hana.

Her er talan um kongs bøndurnar. Í seinastuni hava mynd-ugleikarnir eisini táttað í möguleikarnar hjá øðrum leigulendingum at fáa jørð-ina til keyps. Dømi eru um, at undanveltar traðir eru afturtiknar, Havnar komm-

una sýtir fyri at selja traðir og kolonihavar til leigar-arnar, og traðir, sum verða seldar, fáa álagt fullkomu-liga órimiligar treytir sum at tær t.d. skulu lata jørð uttan endurgjald til slik endamál sum myndugleik-arnir annars skuldu ognar-tikið til.

Hvat er endamálið við at fara so illa við teimum, sum hava arbeitt jørðina og tí áttu at verið teir einastu, sum skuldu átt hana?

Hetta er ein gáta, men spyrja vit teir politisku flokkarnar, so hava teir í skjótt hundrad ár verið heit-ir talsmenn fyri, at hesin órættur skal halda fram.

Hetta er hent, hóast øll vita, at tann skipan, vit hava í dag, er til ógagns fyri tjóð okkara. Vit liva í einari kapitalistiskari skipan, og fyri at fáa fyritøkur í lag krevst kapitalur. Vanligasti mátin til at fáa kapital til nýggjar fyritøkur er við at

taka lán við trygd í jørð. Men í okkara landi er helvt-in av jørðini almenn og tí deyður kapitalur, sum ikki kann nýtast sum trygd fyri nýggjum fyritøkum. Tað er at undrast yvir, at vit hava nakað vinnuliv yvirhøvur undir hesum treytum, og at vit hava havt nakra fram-gongd, tá ið vit bert hava siglt við hálvari ferð.

Einskilja vit jørðina, lata vit hin vegin upp fyri tí möguleika, at okkara fram-burður fer at taka dik á seg.

Hetta skuldi verið eitt greitt endamál hjá øllum teimum, sum fáast við at stýra í einum landi.

Men nú er eitt kommunu-val fyri durum, og ikki eitt orð hoyrist um, at teir sum stilla upp, vilja einskilja ta almennu jørðina, eitt mál, sum átti at verið meir átrok-andi enn nakað annað.

arfrí á hásumri á møti, og at skapa stórrí fjølbroytni í arbeiðinum hjá føstu starvsfólkunum.

Vit hava bara livað í tí trúgv, at felagið hevur góð-tikið hesa mannagongd. Ein av nevndarlimum fe-lagsins er í starvi í ÚF, og tí hava vit tikið sum givið, at viðkomandi ella okkurt av álitisfólkunum gjørdi vart við seg, um felagið ikki góðtók ta mannagongd, sum hevur verið brúkt, og sum øll hava kent.

ÚF hevur ongan trupul-eika við at halda tær treyt-ir, sum Starvsmannafelagið nú setir í sambandi við starvssetanir. Hinvegin skal ein gera sær greitt, at fella tey stuttu avloysarastorvini burtur, ið verða brúkt sum kitt til at fáa eina torføra kabalu at ganga upp, so verða arbeiðsmuðurnar hjá føstu starvsfólkinum samsvarandi verri.

Annars hava program-medarbeðarastorv við jøvnum millumbilum verið lýst leys, so øll, sum hava ynski um eitt tilikt starv, hava havt möguleika fyri at søkja, og koma við í met-ingina, tá starvið skal setast.

Stórt trot hevur verið á útbúgvnum og royndum journalistum seinastu árin, og síðst vit lýstu eitt starv leyst, sótu vit eftir við eini løgnavi kenslu, tí ikki minni enn tveir umsøkjarar, sum fingi starvið boðið, segdu síðan frá, at teir ikki ynsktu at taka við starvinum, uti høvdu teir fingið eitt betri tilbøð frá sínum arbeiðs-gevara. Tingini kunnu skoðast úr fleiri sjónar-hornum.

Trongisvágsøgnin um frítíðarskúlan

Jón Guttesen
Tvøroyri

Beikst skal við sötum svølgjast, og hetta er søgn-in um ein gamlan býráðs-lim á Tvøroyri ið hevði framt eina beistagerð. Hetta er søgnin um býráðið og borgastjórin ið hovdu hjálpt honum og ein einsamallan námsfrøðing sum ikki vildi kúgast. Beistagerðin er framd og friður ræður enn einaferð á Tvøroyri.

Tó, friður er tað ikki ið ræður eftir sovnað beista-gerð. Heldur er tað tøg'n ið ræður. Enn einaferð er órættur framdur, og tvøra-fólkið gongur sína dagligu gongd. Sær ikki og letist ikki syggja henda órætt ið er framdur.

Kann verða at ein beiskur smakkur er í muðunum hjá teimum rættvisu, kann verða at sorg er at hóma í hjørtunum hjá teimum

hjartagóðu. Men tøg'n ræður to.

So við eitt er eitt buldur á býráðsskrivstovuni. Tað er borgarstjórin ið er vaknaður og er dottin av stólinum. Námsfrøðingurin hevur gjørt vart við at óreglusemi, lógarbrot og órættur er farin fram, og býráðslim-urin gamli er komin brest-andi inn á borgarstjóran.

Hetta lata teir sær als ikki linda, og nú byrjar orrustan móti einsamalla námsfrø-inginum.

Býráðslimirin gamli eig-ur fleiri vápn og nú verða bæði tey størstu tikin fram: Slatur og Sley. Gjøgnum ár og dag hava hesi vápnini tant honum væl og vápnini skulu vísa seg at verða almikl enn eina ferð.

Fyrst skal Tvørafólkið sleppa at sýggja hesi almektigu vápn í nýtslu. Tvørafólkið er hampafólk og góðtrúgví fólk og tá skot

omaná skot verða latin av, hava Tvørafólkið ikki annað fyri, enn at trúgva hes-um.

Og námsfrøðingurin sýnast bæði eitt og annað. Fyrst verður hann gjørdur til eina barnaetandi huldu og eitt skrymsl á at líknað - ikki heilt ólik gamla býráðsliminum. Síðan verður hann gjørdur til eitt klandrivætti og hysteriskur sum eingin - ikki heilt ólik gamla býráðsliminum. Og til síðst verður hann gjørdur óegnaður til at leiða — ikki heilt ólik býráðsliminum.

Í meðan hevur Lands-stýrismaðurin verðið og vitja okkara bý, hevur sett freistir trýggjar og latist verða óðiliga harmur og illur um málið alt.

Námsfrøðingarnir hava ressast, sett ryggsekk og guitar frá sær og hava steynt Landstýrismannin-um.

Sambandsflokkurin fegnast

Kaj Leo Johannesen
Sambandsflokkurin

Kaj Leo Johannesen

Tá tað ræður um okkara tilknýti til ES, so standa føroyingar ikki bara á síðu-linjuni, men føroyskir politikarar hava eisini bein-leiðis noktað fyri at umrøtt- og kunnað um spurningin. Men nú sær út til at vend er við at koma í.

Sambandsflokkurin kann ikki annað enn fegnast um, at Javnaðarflokkurin á landsfundi í farna viku-skifti hevði dirvi til at taka málið upp um ES-spurn-ingin.

Føroyar eru bæði landa-frøðiliga og søguliga ein náttúrligur partur av Evropa. Men hóast hetta, so eru vit í løtuni uttanfyri tað evropeiska samfelagið, og har gerast vit meira og meira eftirbátar. Tann glo-bali samhandilin noyðir

okkum, um vit vilja tað ella ikki, at taka kjakið upp um okkara støðu móttvegis ES, nú 95 prosent av føroyska útflutninginum fer til ES-marknaðin.

Fleiri dygdar-góð arbeiði eru gjørd fyri at finna aðrar loysnir enn fullan ES-limaskap (nev-nast kunnu reyða- og bláa álitið), men enn standa vit á síðulinjuni.

Undanfarna samgonga legði stóran dent á at fáa ein handillssáttmála við Ísland, sum innihelt "tey fyra frælsini" (fría flyting av vorum, kapitali, arbeiðs-megi og tænastum). Í Ís-landi búgva einans umleið 280.000 fólk, og tí mátti tað havt størri áhuga at gjørt ein líkandi sáttmála við ES, har 480.000.000 fólk búgva.

Skulu Føroyar menna seg við altjóðsamfelagnum, er alneyðugt at Føroyar hava tey 4 frælsini móttvegis ES.

Kaj Leo Johannesen

Kaj Leo Johannesen

skúgváðar til viks og broyttar.

Tað vil siga, at tær reglur, sum vóru galdandi í gjár, eru ikki galdandi í dag. Slikan ótryggjeika um, hvørjum umhvørvi borg-arinnr búgva í, kann ein kommuna ikki bjóða fólk.

Býráðsmeirilutin broytti ta generellu byggisam-tyktina fyri meginpartin av býnum soleiðis, at tey, sum hava hildið seg búgva í einum vanligum sètusa-umhvørvi, kunna verða at fáa allar møguligar aðrar

Sum støðan er í dag hava vit einki av hesum frælsun-um.

Í nóvember 2002 legði undirritaði uppskot til sam-tyktar fyri tingið, har heitt varð á landsstýrið um at koma við eini frágreiðing, ið lýsti fyrimunir og vansar við føroyskum ES-lima-skapi. Frágreiðingin skuldi síðani vera grundarlag undir einum aðalorðaskifti um ein møguligan ES-limaskap. Men løgtingið feldi uppskotið við teirri grundgeving, at tíðin var ikki búgvín til at taka stig til eitt aðalorðaskifti í Løgtinginum um málið. Víst var á møguleikan, heldur at halda eina ræð-stevnu um einvið.

Grunda á tað sjónarmiðið legði Lisbeth L. Petersen, vegna Sambandsflokkin eitt uppskot fyri tingið í farna ári, har tingið varð biðið um at heita á

Kaj Leo Johannesen

Kaj Leo Johannesen

byggingar upp at sær, bara ein grønur blettur hómast eftir í grannalagnum.

Reglur, sum upprunaliga vórðu gjørdar til at skipa býin í einum ávisum sam-anhangi, eru bara strikaðar, og nú kanst tú verða at siga alt næstan allastaðni.

Farið er rættiliga harðliga fram í málum, sum snúgva seg um Tórshavnar Komm-unu í framtíðini. Har hevur hvørki høgur ella lágur fingið ljóð.

Einhvør meining frá borg-arum er kveistrað til viks.

VIÐMERKINGAR

Tá hevur Landstýrismaður-in ikki annað fyri enn at talað at, og krevjað at rætt-lag kemur í okkara viður-skifti.

So nú eru menn ikki bliðir á býráðsskrivstovuni á Tvøroyri, nú teir hava fingið harraboð úr Havn.

Men vápnini hjá gamla býráðsliminum kunnu eisi-ni nýtast á landstýrismenn.

Ti verður sama slatri og sleyðið nú latið í nýggjan ham. Nú eru tær haldgóðar og sakligar grundgevingar. Nú eru tær sannleiki og verða boðreiddar á landsins hægstu umsiting.

Ti søgnin er í dag ikki at enda komin, nú Lands-stýrismaðurin sessast til borðs.

Men tað er eingin and-søgn í at eingin kemur heilur úr hesari søgnini, og at fáur vinnur á slatri og sleygi.

Kaj Leo Johannesen

Kaj Leo Johannesen

landsstýrið, um at gera júst so sum tingið sjálvt hevði mælt til í sambandi við fyrra uppskotið.

Men tað gongur skjótt hvønn vegin í føroyska búskapinum.

Hóast niðurskurðurin av ríkisveitingunum "bara" bleiv millum 1/3 og 1/4 av tí, sum upp-runaliga var ætlað, so var hetta kortini nóg mikið til at stóra yvir-skotið bleiv til undir-skot. Fólk eru uppsøgð, tænastur eru skerðar og fleiri avgjöld eru eisini lögð á føroysku skatt-gjaldararnar. Í veruleik-anum átti rokningin til Palleba at verið mun-andi størri, enn hon higartil hevur verið, men talið verður hildið niðri,

Tað er sera umráðandi, at Føroya fólk fær eina kunn-ing at taka støðu útfrá. Sambandsflokkurin fegnast um at aðrir flokkar nú eisini tykjast at vera opnir fyri at geva fólkinum hesa kunn-ing.

Hoyringarskyldan, sum kommunan hevur í slikum málum, er bert eitt eiti og verður als ikki tikin í álvara av býráðnum sjálvum.

Gaman í fær tann borg-ari, sum dittar sær til at hava eina aðra meining í

Enn ein rokning fyri fullveldið

Helgi Abrahamsen

Uppskotið til figgjarlóg fyri 2005, sum júst er lagt fyri Løgtingið, minnir okkum enn eina-ferð á, hvussu skaðilig fullveldisætlanin hevur verið fyri okkum føroy-ingar.

Alt skuldi vera so lætt í 1998. Vit fingi at vita, at nú høvdu vit "ein søguligan möguleika" at standa á egnum beinum. Heildarveitingin úr Dan-mark, skuldi ikki vera til nakra nytu í Føroyum, og tí skuldi hon, saman við øðrum ríkisveit-ing-um, avtakast. Hetta segði landsstýrið seg kunna gera uttan at neyðugt fór at verða við sparingum á figgjar-lóg-ini, og uttan at skattur og avgjöld fóru at hækka.

Uppskriftin var, at vit skuldu avtala eina skift-isskipan, har Danmark rindaði 500 mió. krónur í ár 2000, og síðani skuldi gjaldið minka burtur í einki. Í 2008 skuldi alt vera liðugt.

Henda processin skuldi vera so løtt at gjøg-numføra, at meðan blokkstuðulin fjaraði burtur, skuldi skiftis-tíðin eisini brúkast til at útbýggja samfelagið á øllum økjum. Pengar fóru ikki at mangla.

Veitslan er liðug

Tann stóra "fullveldis-veitslan" er nú liðug, og ein nýggj samgonga stendur eftir við "Høvuðs-búskapinum". "Høvuðs-kokkurin" (Tjóðveldis-flokkurin) hevur smoygt sær í andstöðu, og uttan iva fer hann teir kom-andi dagarnar, í sam-band við figgjarlógar-viðgerðina, at kritisera arbeiðið hjá teimum, sum í hesum døgum standa við hondunum langt niðri í uppvaski-fátinum.

Rokningina fyri allar ørskapin fær Palleba. — Eisini tann Palleba, sum ongantíð trúði teimum fögur lyftunum um tað háløvaða fullveldið.

Kaj Leo Johannesen

slíkum málum, sitt bræv framlagt á fundi, men tað er konsekvnt við teirri til-ráðing, at býráðið heldur fast við ta avgerð, sum tað frammanundan hevur tikið.

Vit í tjóðveldisflokkinum hava so mangan mælt til eisini at taka atlit til sjónar-miðini hjá borgarunum, men tað hevur í flestu før-um verið sum at sletta vatn á gás.

Her má broyting koma í. Borgarnir skula í álvara takast við upp á ráð. Byggi-samtyktirnar mugu gjøg-numgangast, og nýggja heildarætlanin fyri komm-ununa má endurskoðast, so betri javnvág verður í býar-menningini.

Tú hevur möguleika fyri stuðla upp undir broyting-ina á valinum 9. november.